

KLAGANDE

SKL Kommentus Inköpscentral AB, 556819-4798
117 99 Stockholm

MOTPART

Visma Collectors AB, 556439-5670

Ombud: Advokat Martin Dell och jur.kand. Mattias Löf
Rosholm Dell Advokatbyrå AB
Klostergatan 1
352 30 Växjö

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 25 juni 2015
i mål nr 5852-15, se bilaga A

SAKEN

Offentlig upphandling

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

1. Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och visar målet åter till förvaltningsrätten för prövning av vad Visma Collectors AB har anfört till stöd för sin ansökan om överprövning utöver frågan om villkoret för avropsavtals löptid.
2. Kammarrätten förordnar interimistiskt att SKL Kommentus Inköpscentral AB inte får ingå avtal avseende den i målet aktuella upphandlingen innan något annat bestämts av förvaltningsrätten.

YRKANDEN M.M.

SKL Kommentus Inköpscentral AB (SKI) yrkar att kammarrätten ska upphäva förvaltningsrättens dom. SKI vidhåller vad som anförts i förvaltningsrätten och tillägger bl.a. följande. Av förfrågningsunderlaget punkterna 1.1.6 och 4.4.1 framgår att ramavtalet avses gälla för en inledande period om tre år. Om SKI inte säger upp avtalet till avtalstidens utgång förlängs det automatiskt med ett år. Sådan förlängning kan endast ske en gång. Vidare anges i förfrågningsunderlaget punkten 4.15.3 att avropsavtal som upprättas mellan upphandlande myndighet/enheter och ramavtalsleverantörer kan löpa under ramavtalstiden, dvs. högst fyra år. Dock kan avropsavtalet löpa ytterligare maximalt sex månader efter det att ramavtalets giltighetstid, inklusive förlängningsperioden, har löpt ut. Detta innebär att leverans kan ske efter det att ramavtalet har upphört, under förutsättning att avropsavtalet tecknas inom ramavtalets avtalsperiod.

Avsaknaden av reglering kring kontraktets längd innebär inte att kontrakt måste följa samma huvudregel som ramavtalet. Ramavtal och kontrakt är olika avtalsformer som regleras på olika vis med hänsyn till avtalsformernas olika egenskaper och marknadspåverkan. Den bortre tidsgränsen av avropsavtalet är satt till sex månader enligt punkten 4.15.3 och innebär inte att ramavtalet tillåter avropsavtal som är längre än fyra år. Det ankommer på den avropande upphandlande myndigheten att bedöma vilken längd som är laglig, förenlig med ramavtalet och därtill proportionerlig vid det enskilda avropet.

Även om punkten 4.15.3 i förfrågningsunderlaget skulle tolkas så som förvaltningsrätten gör gällande skulle inte detta utgöra något fel i ramavtalsupphandlingen. Rättsläget kan knappast utläsas av kommissionens tolkningsmeddelande. EU-lagstiftarens syn på saken framgår däremot av skäl 62 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling, av vilket framgår att kontrakt

som grundas på ett ramavtal visserligen måste tilldelas innan själva ramavtalet löper ut, men att löptiden för de enskilda kontrakt som grundas på ett ramavtal inte behöver sammanfalla med löptiden för det ramavtalet utan i förekommande fall får vara kortare eller längre.

Att förfrågningsunderlaget reglerar hur länge kontrakten får löpa innebär ett klargörande av kontraktets omfattning i tid för både anbudsgivare och avropande myndigheter. Det kan därför inte anses som otillbörligt att tillåta kontrakt som sträcker sig sex månader efter det att ramavtalet i den aktuella upphandlingen har löpt ut. Påverkan på konkurrensen är obefintlig. En viktigare faktor för att bedöma konkurrensbegränsning är hur långa leveranstider som kan avropas genom ramavtalet. I denna upphandling är den övre leveransgränsen satt till fyra och ett halvt år vilket inte kan anses som otillbörligt.

Visma Collectors AB (Visma) bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. För det fall kammarrätten bifaller överklagandet anser Visma att målet med hänsyn till instansordningsprincipen ska återförvisas till förvaltningsrätten för prövning i sak av samtliga grunder. Visma yrkar, återigen, att kammarrätten interimistiskt ska förordna att SKI inte får ingå avtal avseende i målet aktuell upphandling innan något annat har bestämts.

Till stöd för sitt bestridande anför Visma bl.a. följande. Enligt förfrågningsunderlaget får ett avropskontrakt ha en löptid om upp till fyra och ett halvt år, trots att ramavtalets löptid är maximalt fyra år. Ramavtalet är därmed felaktigt eftersom det tillåter kontrakt som överskrider den maximala tillåtna avtalslängden enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU). Denna uppfattning vinner stöd av EU-kommissionens tolkningsmeddelande om ramavtal (CC/2005/03) som anger att ett kontrakt inte får vara längre än det ramavtal varifrån det avropas. Ett kontrakt får därför bara tilldelas inom de gränser som ett ramavtal tillåter.

Anledningen till denna begränsning är att en längre löptid av ett ramavtal, respektive kontrakt, medför en snedvridning av konkurrensen. När ramavtal ingås kan ingen konkurrens förekomma avseende de berörda produkterna till de myndigheter som ansluter sig till ramavtalet. Ramavtal avser ofta betydande belopp, breda produktkategorier och inte sällan ett stort antal avropande myndigheter.

Kontraktsföremålet i förekommande fall är inkassotjänster. SKI har inte angett några särskilda skäl till varför det är behövligt med längre kontraktstider än huvudregeln om fyra år.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Villkoret om avropsavtals löptid

Kammarrätten har att pröva om det i punkt 4.15.3 förfrågningsunderlaget angivna villkoret om löptiden för avropsavtal kan anses stå i strid mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i LOU.

Enligt artikel 32.2 femte stycket Europaparlamentets och Rådets direktiv 2004/18/EG av den 31 mars 2004 om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggentreprenad, varor och tjänster, får en upphandlande myndighet inte använda ramavtal på otillbörligt sätt eller på sådant sätt att konkurrensen förhindras, begränsas eller snedvrids. Enligt förarbetena till LOU följer innehållet i bestämmelsen redan av de grundläggande principerna för offentlig upphandling, varför någon motsvarande reglering inte har införts i LOU. Bestämmelsen tar enligt förarbetena sikte på såväl den upphandlande myndighetens syfte med att använda ramavtal, som den faktiska effekten av sådan upphandling (prop. 2006/07:128, del 1, s. 333).

LOU innehåller inte någon bestämmelse som anger hur lång löptid ett avropsavtal får ha. Däremot finns i 5 kap. 3 § LOU en bestämmelse rörande ramavtal. Enligt denna bestämmelse får ett ramavtal löpa under längre tid än fyra år endast om det finns särskilda skäl. Samma reglering återfinns i artikel 32.2 fjärde stycket Europaparlamentets och Rådets direktiv 2004/18/EG av den 31 mars 2004 om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggentreprenad, varor och tjänster. I EU-kommissionens tolkningsmeddelande rörande ramavtal (CC/2005/03 rev. 1) bekräftas regeln om att ett ramavtals löptid får vara högst fyra år och uttalas att detsamma gäller avropsavtal som baserats på ramavtalet. Kammarrätten konstaterar mot denna bakgrund att inte bara ramavtal utan även avropsavtal som huvudregel får ha en maximal löptid om fyra år.

I förevarande fall har något avrop inte gjorts, varför det inte är möjligt att bedöma den faktiska effekten av villkoret i punkt 4.15.3 förfrågningsunderlaget. Den fråga som får bedömas är snarare om ramavtalet på grund av villkoret kan komma att användas på otillbörligt sätt eller på sådant sätt att konkurrensen förhindras, begränsas eller snedvrids.

Kammarrätten konstaterar att ramavtal typiskt sett har en konkurrensbegränsande effekt i sig (jfr lagrådsremissen Nytt regelverk om upphandling den 4 juni 2015 s. 483). Till detta kommer att fullgörande av ett avropskontrakt kan ske efter ramavtalstidens utgång under förutsättning att avropet skett under ramavtalets löptid (jfr a. lagrådsremiss s. 871 samt Arrowsmith, ”The Law of Public and Utilities Procurement” 3:e uppl. 2014 s. 1176). Det finns således inte något generellt hinder mot att en upphandlande myndighet gör avrop under senare delen av ramavtalstiden på ett sådant sätt att delar av kontraktet därmed fullgörs efter ramavtalstidens utgång. På detta sätt skulle i teorin ett avropskontrakt som inte begränsas kunna löpa upp till fyra år efter det att löptiden för ett ramavtal gått ut.

Kammarrätten noterar att ordalydelsen av villkoret i punkt 4.15.3 förfrågningsunderlaget i och för sig kan tolkas på det sätt förvaltningsrätten och Visma gjort, dvs. som att det ger utrymme för avropsavtal med löptider om upp till fyra år och sex månader. Villkoret kan dock också tolkas på det sätt SKI anger att det ska tolkas, dvs. som att avropskontrakt som tecknas med stöd av ramavtalet får sträcka sig sex månader i tiden efter ramavtalstidens utgång, även om de fortfarande får vara maximalt fyra år långa. Enligt kammarrättens mening finns det i detta läge inte stöd för att, i strid med vad SKI anfört om sin avsikt med villkoret, tolka ramavtalet som att det tillåter avropsavtal med löptider om upp till fyra år och sex månader. Villkoret måste snarare tolkas så att SKI begränsat den tid efter ramavtalstidens utgång som ett avropskontrakt kan gälla, genom att ange en bortre gräns om sex månader efter ramavtalstidens utgång. Detta är enligt kammarrättens mening en åtgärd som snarare minskar den konkurrensbegränsande effekten av ramavtalet än ökar den.

Mot bakgrund av det anförda anser kammarrätten att det saknas stöd för slutsatsen att ramavtalet kan komma att användas på otillbörligt sätt eller på sådant sätt att konkurrensen förhindras, begränsas eller snedvrids på grund av villkoret i 4.15.3 förfrågningsunderlaget. Förvaltningsrätten har därför inte haft skäl att på den angivna grunden ingripa enligt LOU och förordna att upphandlingen ska göras om.

Då Vismas ansökan om överprövning innefattat flera grunder som inte har prövats av förvaltningsrätten i den överklagade domen ska överklagandet, med hänsyn till instansordningsprincipen, bifallas på så sätt att förvaltningsrättens dom upphävs och målet visas åter till förvaltningsrätten för prövning av vad Visma anfört utöver frågan om villkoret för avropsavtals löptid till stöd för sin ansökan om överprövning.

Interimistiskt beslut

Om kammarrätten inte fattat något interimistiskt beslut löper ingen tiodagarsfrist från det att kammarrätten avgjort målet (jfr. 16 kap. 10 § LOU). Vid en återförvisning till förvaltningsrätten återinträder inte heller den förlängda avtalsspärr som kan ha gällt under förvaltningsrättens första prövning (se prop. 2009/10:180 s. 356).

I förevarande fall medför kammarrättens upphävande av förvaltningsrättens dom att det ursprungliga tilldelningsbeslutet står fast. Mot denna bakgrund anser kammarrätten att det, för att säkerställa en prövning i förvaltningsrätten efter återförvisning, är nödvändigt att interimistiskt förordna att SKI inte får ingå avtal avseende den i målet aktuella upphandlingen innan något annat bestämts av förvaltningsrätten.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 9).

Catharina Abrahamsson
kammarrättsråd
ordförande

Pia Cedermark
kammarrättsråd
referent

Lina Konradsen
tf. assessor

Elisabeth Hortobagyi
föredragande

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM**

Avdelning 33

DOM
2015-06-25
Meddelad i
StockholmMål nr
5852-15**SÖKANDE**Visma Collectors AB, 556439-5670
Box 1173
251 11 HelsingborgOmbud: Advokat Martin Dell och Jur.kand. Mattias Löf
Rosholm Dell Advokatbyrå AB
Klostergatan 1
352 30 Växjö**MOTPART**SKL Kommentus Inköpscentral AB, 556819-4798
117 99 Stockholm**SAKEN**

Offentlig upphandling

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten förordnar att upphandlingen ska göras om.

Dok.Id 620304

Postadress

115 76 Stockholm

Besöksadress

Tegeluddsvägen 1

Telefon

08-561 680 00

E-post:

forvaltningsrattenistockholm@dom.se

Telefax

08-561 680 01

Expeditionstidmåndag – fredag
08:00-16:30

YRKANDEN M.M.

SKL Kommentus Inköpscentral AB (SKI) genomför en ramavtalsupphandling benämnd ”Inkassotjänster 2014, projektnummer 10242”. Upphandlingen genomförs som ett förenklat förfarande enligt 15 kap. lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU. SKI har i tilldelningsbeslut fattat och utsänt den 13 mars 2015 meddelat att SKI beslutat att anta anbudet med rangordning som innebär att Intrum Justitia AB (Intrum Justitia) placerar sig som nummer ett, Visma Collectors AB som nummer två och Svea Inkasso AB (Svea Inkasso) som nummer tre.

SKI har den 13 maj 2015, efter att det första tilldelningsbeslutet blev föremål för förvaltningsrättens prövning, fattat ett nytt tilldelningsbeslut. Det nya tilldelningsbeslutet skiljer sig från det första på så vis att Vismas anbud förkastas i kvalificeringsfasen.

Visma Collectors AB (Visma) ansöker om överprövning av upphandlingen (det första tilldelningsbeslutet) och yrkar att upphandlingen ska göras om.

SKI bestrider yrkandet.

Även Svea Inkasso har ansökt om överprövning av upphandlingen. Detta är föremål för förvaltningsrättens prövning i mål nr 5864-15 och 10870-15.

VAD PARTERNA ANFÖRT

Allmänt

Visma har allmänt vad gäller skaderekvisitet anfört bl.a. att Visma, som placerat sig som nummer två i upphandlingen, riskerar att lida skada eftersom avrop ska ske i rangordning. I praktiken innebär detta att Visma inte kommer att kunna ingå några avtal med upphandlande myndighet/enhet (UM/UE).

Visma har vidare anfört bl.a. att varken överprövning eller ogiltigförklaring blir aktuellt för avrop från ramavtal som inte tillämpar förnyad konkurrensutsättning. SKI:s invändning om att sådana avrop bör prövas i en senare process saknar därför betydelse.

Visma har anfört bl.a. följande. Ramavtalet är felaktigt då det tillåter avropsavtal som överskrider den maximalt tillåtna avtalslängden enligt LOU. I punkt 1.1.6 i förfrågningsunderlaget anges att ramavtalets löptid är maximalt fyra år. I punkt 4.15.3 anges sedan att ett avropsavtal kan löpa i ytterligare sex månader efter ramavtalets löptid. Ramavtalet medger således att ett avropsavtal om upp till fyra och ett halvt år tilldelas, trots att avropsavtalens maximala tid ska vara detsamma som ramavtalet, d.v.s. fyra år. Den avropsmodell som ramavtalet tillämpar innebär i praktiken att alla avrop kommer att ske från den först rangordnade leverantören. Den längre avtalstid som möjliggörs genom ramavtalet begränsar konkurrensen på den aktuella marknaden på ett otillbörligt sätt. Visma kan komma att lida skada genom att utestängas från framtida inköp under en längre tid än som medges av LOU. Vidare är upphandlingens utvärderingsmodell – prismodellen – otydligt och oklart formulerad, vilket medfört att Visma inte kunnat lämna sitt mest konkurrenskraftiga anbud. Ramavtalet tillämpar en otillåten form av tilldelning av avropsavtal, medger en

otillåten justering av priser och tillåter avrop av tjänster som inte upphandlats. Det går inte heller att förutsäga vilka tjänster som kan avropas inom ramavtalet. Dessutom innehåller ramavtalet ingen skyldighet för antagen leverantör att leverera. Ramavtalet innehåller även en otillåten möjlighet till överlåtelse. Upphandlingen brister vidare eftersom den avropsberättigade kretsen inte tydligt identifieras.

SKI har anfört bl.a. följande. Punkt 4.15.3 stadgar att avropsavtal kan löpa under maximalt fyra år. En borte tidsgräns är emellertid satt till sex månader efter det att ramavtalets giltighetstid har löpt ut. Detta innebär inte att ramavtalet tillåter avropsavtal som är längre än fyra år. Vidare är frågan om eventuell längd på avropsavtalet inte en fråga som kan prövas inom ramen för ramavtalsupphandlingen. Det är upp till den avropande myndigheten att tillse att avropsavtal är förenliga, inte bara med ramavtalet, utan även med upphandlingsrätten. Även om bestämmelsen skulle tolkas på det sätt *Visma* gör gällande skulle detta emellertid inte utgöra ett fel i ramavtalsupphandlingen eftersom det är fullt förenligt med upphandlingsrätten, vilket framgår av skäl 62 till det nya upphandlingsdirektivet, direktiv 2014/24/EU. *Visma* har inte påstått att frågan om avropsavtalets giltighetstid har påverkat bolagets möjlighet att lämna anbud. Synpunkterna avser endast det materiella resultatet och kan inte utgöra underlag för rättens ingripande.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Utgångspunkter för prövningen

Upphandlande myndigheter ska enligt 1 kap. 9 § LOU behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas. Prövningen i

förvaltningsrätten utgör en kontroll av om det på grundval av vad sökanden har anfört i målet finns anledning att vidta sådana åtgärder som anges i 16 kap. 6 § LOU. Det är den som ansöker om överprövning som på ett klart och tydligt sätt ska ange vilka omständigheter talan grundas på och visa att upphandlande myndighet har agerat i strid med LOU (jfr RÅ 2009 ref. 69). För att ett ingripande ska bli aktuellt krävs också att sökanden kan visa att han lidit skada eller kan komma att lida skada på grund av att den upphandlande myndigheten brutit mot LOU. Rätten kan då endast besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse gjorts.

Förvaltningsrättens bedömning

Förvaltningsrätten inleder med att pröva frågan om ramavtalet tillåter avropsavtal med längre löptid än vad som är tillåtet enligt LOU.

Av förfrågningsunderlaget punkten 4.15.3 ”Avropsavtal” framgår följande:

”Avropsavtal med stöd av detta ramavtal tecknas senast sista dag för ramavtalets giltighetstid.

Avropsavtal som tecknas mellan UM/UE och Ramavtalsleverantör ska vara underskrivet av båda parter senast sista dag för Ramavtalets giltighetstid.

Avropsavtal som upprättas mellan UM/UE och Ramavtalsleverantör kan löpa under Ramavtalstiden, d.v.s. maximalt fyra (4) år. Dock kan avropsavtal löpa i ytterligare maximalt sex (6) månader efter det att Ramavtalets giltighetstid, inklusive förlängningsperioden, har löpt ut.

Att ramavtalet upphört att gälla ska dock inte påverka giltigheten av Avropsavtal som ingåtts under Ramavtalets giltighetstid. Detta innebär att en leverans kan ske efter det att Ramavtalet har upphört, under förutsättning att Avropsavtal tecknas inom Ramavtalets avtalsperiod.”

Förvaltningsrätten finner att punkten 4.15.3 medger att avropande myndigheter/enheter ingår avropsavtal som löper under längre tid än fyra år.

Av 5 kap. 3 § LOU följer att ett ramavtal får löpa under längre tid än fyra år endast om det finns särskilda skäl. Av kommissionens tolkningsmeddelande om ramavtal CC/2005/03 rev 1 of 14.7.2005 sid 5 följer att löptiden för ett ramavtal är begränsad till fyra år, vilket också gäller avropsavtal som baseras på ramavtalet (jfr också Andersson m.fl., lagen om offentlig upphandling (16 juni 2015, Zeteo) kommentaren till 5 kap. 3 §). Förvaltningsrätten finner därmed att SKI har brutit mot LOU och dess bakomliggande principer. Vad SKI har anfört föranleder ingen annan bedömning.

Förvaltningsrätten anser att den längre avtalstiden kan komma att begränsa konkurrensen på den aktuella marknaden på ett otillbörligt sätt och att Visma härigenom kan komma att lida skada. Det föreligger därför skäl för ingripande enligt LOU. Eftersom den aktuella klausulen förelåg redan i det konkurrensuppsökande skedet ska den aktuella upphandlingen göras om. Redan på denna grund ska överklagandet bifallas och skäl saknas att närmare gå in på Vismas övriga invändningar.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga (DV 3109/1 A LOU).

Alexandra Wingmark
Förvaltningsrättsfiskal

Frida Hellström har föredragit målet.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att prövningstillstånd meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster eller lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Vanligtvis får, då kammarrätten inte har fattat något interimistiskt beslut om att upphandlingen inte får avslutas, avtal slutas omedelbart. **I de fall där kammarrätten har fattat ett interimistiskt beslut om att avtal inte får ingås, får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt det interimistiska beslutet.** Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen.
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet.
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd.
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta.
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

